

روح مدیریت و پایداری آن

دکتر حیدر تورانی

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ
أَحْسَنُ عَمَلًا

او کسی است که مرگ و حیات را آفرید تا شما را بیازماید که کدامیک بهتر عمل می‌کند. (ملک، ۲)

تأثیر توجه عمیق به مرگ در حسن عمل انسان‌ها بسیار است. مرگ‌باوری و قیامت‌باوری متضمن کیفیت و اثربخشی کارها و یک نوع کنترل درونی قوی است. در واقع ضمانت است برای درست عمل کردن. هدف، حسن عمل است، نه کثرت عمل و این دلیلی است که اسلام و قرآن به کیفیت اهمیت می‌دهد نه کمیت؛ به کیفیت عمل نه کثرت و حجم عمل. مهم آن است که عملمان خالصانه و برای خدا باشد، هرچند از نظر کمیت کم باشد. پیامبر عزیز اسلام می‌فرماید: «هرچه عقل و خرد، کامل تر و خداترسی بیشتر و آگاهی بر اوامر و نواهی خداوند فزون تر باشد، بهتر است تا این که اعمال مستحبی کمتری داشته باشید»^۱

عقل کامل، عمل را پاک‌تر و نیت را خالص‌تر و پاداش را بیشتر می‌کند.

امام صادق (ع) نیز می‌فرماید: «منظور این نیست که کدامیک بیشتر عمل می‌کنید، بلکه منظور آن است که کدامیک صحیح‌تر عمل می‌کنید و عمل صحیح آن است که توأم با خداپرستی و نیت پاک باشد. نگهداری عمل از آلودگی سخت‌تر است از خود عمل. عمل خالص صالح، عملی است که نمی‌خواهی احدی جز خدا تو را به خاطر آن بستاید.»^۲

آن چه از سخنان امام صادق (ع) در حوزه مدیریت برمی‌آید، صحیح‌تر عمل کردن به جای بیشتر عمل کردن است؛ عمل صحیح که با خداپرستی و نیت پاک باشد. انجام درست کار درست، همان اثربخشی و کارایی (بهره‌وری) است. و در این جا کارایی یعنی انجام درست عمل توأم با خداپرستی و نیت پاک. کمال عقل و خداترسی و نیت خالص که از آن به روح عبودیت یاد شده است. به عبارتی دیگر روح مدیریت را نیز شامل می‌شود؛ یعنی کارها را بدون عیب و نقص انجام دادن و از هیچ تلاشی برای تحقق این معنی فروگذار نکردن.

زمانی که قرآن در آیه ۳ سوره ملک می‌فرماید: «در خلقت خداوند هیچ نقص و تضاد و عیبی نمی‌بینی» یعنی چه؟ یعنی هر چه در عالم هستی هست، نظم است و استحکام و انسجام و ترکیبات حساب شده و قوانین دقیق. اگر بی‌نظمی در گوشه‌ای از جهان راه می‌یافت آن را به نابودی می‌کشید؛ آیا این غیر از دیدگاه سیستمی است؟ همه جا قانون است و حساب و همه جا نظم است و برنامه. بنابراین رعایت چهار اصل قانون، حساب، نظم و برنامه، ما را به سویی هدایت می‌کند که کارهایمان بدون عیب و نقص و تضاد انجام پذیرد. امام صادق (ع) می‌فرماید: «محمل کاری هرگز نتیجه درست نمی‌دهد و تضاد،

مبدأ نظام نمی‌گردد.»^۳
پی نوشت

۱. تفسیر مجمع البیان، جلد ۱۰، ص ۲۲۲.
۲. تفسیر صافی، سوره ملک، آیات ۵-۱.
۳. بحارالانوار، جلد ۳، ص ۶۳.